

A KÖNYVTÁRNOK KÉPZÉSÉRŐL.

DR. PETZHOLDT GYULÁTÓL.¹

Az a felfogás, mely régebben csaknem általánosan uralkodott, s mely szerint mindenki, a ki akár hittudományi, akár jogi vagy bármely más akadémiai tanfolyamot végzett, könyvtári hivatalra képesítve van. — még most sem szűnt meg egészen, daczára annak, hogy az utóbbi években a mérvadó körök e fölfogás vizs- szásságát belátták s azon segíteni iparkodtak. Az a kor, midőn azok, a kik vagy nem végezték be teljesen akadémiai tanulmá- nyaikat, vagy — ha bevégezték is — megfelelő alkalmazást nem mindjárt találtak, azalatt és addig, míg viszonyaik kedvezőbben alakultak, a könyvtárakban kerestek és gyakran találtak is alkal- mazást, az a kor már elmúlt. De még mindig vannak, mint emlí- tettem, a kik a régi elfogult tévhitben élnek, hogy t. i. bármely akadémiai képzés képesít a könyvtárnoki hivatalra, — ámbár még arról sincs igaz tudomásuk, hogy mi mindent kell tudnia a könyv- tárnoknak. Mert velem már több ízben megesett, hogy ilyen könyv- tárba kivánczozók felvilágosítást kértek tőlem az iránt, mi minden szükséges ahhoz, hogy valaki magát valamely könyvtári hivatalra képessé tegye, persze egyúttal az iránt is, hol lehetséges ilyen hivatalt nyerni azonnal.

¹ A m. t. szerző úr a bibliographia és könyvtártudomány szolgálatában, mint a szász király könyvtárnoka 48 esztendő óta működik; ő az «Anzeiger für Bibliographie und Bibliothekswissenschaft» című szakfolyóirat alapítója és 1840 óta szerkesztője, mint szakférfiu tehát első rendű tekintély. Miért is köz- leménye, melyet a «Neuer Anzeiger für Bibliographie und Bibliothekswissen- schaft» 1877-ki folyama 283. l. tett közzé, tanulmány és tapasztalás szem- pontjából egyaránt figyelemreméltó s nálunk actualis értékkel bír. S z e r k.

Bármennyire megtisztelve érzem is magamat a bizalom által, a mely az ilyen hozzám intézett felvilágosításért esdő kérésekben nyilatkozik; s bár eddig nem is késtem e bizalomnak megfelelni s a kívánt értesítést igaz tudomásom szerint megadni, mégis nem titkolhatom el, hogy az ismételt fölvilágosítás rám nézve némileg alkalmatlan, a miért jobbnak látom, utalva egyszersmind: «*A könyvtárban katechéja*» (*Katechismus der Bibliothekenlehre*) című munkámban foglalt fejezetekre, a melyek egy könyvtárnokkal szemben készség és ismeretek tekintetében emelhető követelményekre vonatkoznak. — néhány szót szólni a könyvtárnok képzéséről, a melyekre esetleg későbbi tudakozódások alkalmával általánosságban utalhatok, a nélkül, hogy minden egyes kérdezősködéésre külön kellene válaszolnom.

Először és mindenekelőtt azoknak, a kik derék könyvtárnokokká akarják magokat képezni, megfontolás végett értésökre szeretném adni, hogy jól teszik, ha nem ringatják magokat illúzióban, hogy könyvtári szolgálatba lépésök után ezen szolgálattól fenmaradt idejüket más munkára s nevezetesen talán eddigi tanulmányaik folytatására fordíthatják kizárólag, és pedig a könyvtárakban önként kínálkozó irodalmi segédeszközöket tekintve. — talán még könnyebben és kényelmesebben, mint azelőtt. A ki úgy vélekedik, hogy a könyvtári hivatalos órák végével az azonnapi összes könyvtárnoki működést is bevégeztnek lehet tekinteni, az soha nem fog annyira jutni, hogy derék könyvtárnok válják belőle: az rendszeren nem lesz egyéb, mint könyvtári napszámos, a ki még könyvtári tisztársainak is sok zavart és alkalmatlanságot fog okozni.

A könyvtárnoki előkészület és folytatolagos képzés kettős: *egyik elméleti, másik gyakorlati*, melyek közül az utóbbi voltaképen kizárólag csak a könyvtárban épen a hivatalos órák alatt érhető el; ellenben az első a hivatalos órákon kívül, a szabad időben szerzendő meg. A kettő elválaszthatatlan egymástól s ezért csak méltányos és jogos az ujjkor azon kívánalma, hogy azok, a kik állandó könyvtári hivatalba óhajtanak lépni, ne csupán elméleti előkészültséget mutassanak fel, hanem — és pedig első sorban — hogy úgy mondjam — gyakorlati előiskolázásra tegyenek szert. Ez utóbbi célra ajánlatos és kívánatos lesz, valamely nagyobb könyvtárnál kieszközölni, *hogy először, mint segédek foglalkozást találjanak*, hogy az összes könyvtári szolgálatot az ő ezer, gyakran

látszólag aprólékos, de a szolgálat szabályszerű menetére épen nem fontosságnélküli műveleteit tanulják ismerni, és azokban bizonyos ügyességre tegyenek szert. Az elméleti előkészülést illetőleg meggyőződésből mindenekelőtt a már rég elhalt, de ismerőseinél még élénk emlékezetben lévő nagyérdemű drezdai könyvtárnoknak s bibliographnak, *Ebert Fr. A.-nak* két munkácskáját ajánlhatom, úgymint: «*Ueber öffentliche Bibliotheken besonders deutsche Universitätsbibliotheken, und Vorschläge zu einer zweckmässigen Einrichtung derselben*» és «*Die Bildung des Bibliothekars,*» a melyekben valóban arany szabályok találhatók.¹

¹ A m. t. cikkíró úr előtt, midőn e sorokat írta, egy ideális könyvtárnok képe lebegett, kinek egész valóját a könyvtártudomány és bibliographia cultusa lengi át, s kit hivatás, tehetség, képzettség, szakismeret, ügyszeretet, temperamentum, *kitartás* és kedvező viszonyok emelnek feladata magaslatára. Egy oly könyvtárnoké, ki hivatalos állásában és szabad óráiban csak szakmájának és hivatásának él, ezeknek szenteli idejét és erejét, s ki mélyen érzi azon ismeretes mondás igazságát: *aliis inseruiendo consummor*. Ily ideális könyvtárnokok voltak, vannak és lesznek minden időben, ha nem is nagy számmal! S a hol vannak, ott működésük mindig nyomot hagy az illető könyvtárban, iskolát teremt a könyvtártudományi és bibliographiai disciplináknak s hatással lesz a könyvtárnoki nemzedék képzésére.

Ezen ideált megközelíteni, törekvése lesz minden hivatásbeli könyvtárnoknak. De itt nézetünk szerint nem arról van szó.

A könyvtárnoki pálya életpálya lévén, szükséges tudnunk: mily *előképzettséggel* kell birni azoknak, kik magokat ezen pályára szentelik? vagyis tekintve, hogy a könyvtártudományi és bibliographiai disciplinákat, egyetemi tanszék hiányában, nem előlegesen, hanem utólagosan lehet csak elsajátítani és pedig vagy autodidact úton privat passióból, vagy nyilvános könyvtári szolgálatban hivatásból, mi a szakértők álláspontja arra nézve: hogy az egyetemi facultások melyik disciplinája képesíti leginkább a jelölteket a könyvtártudományi és bibliographiai ismeretek elsajátítására? mily eredményeket mutat fel e tekintetben a külföldi könyvtári gyakorlat? és mily tanulságokat vonhatunk le ebből a mi viszonyainkra? Ezen kérdésről legközelebb el fogjuk mondani nézetünket.

Szerk.